

საგადასახადო კანონმდებლობა როგორც სოფლის მეურნეობის განვითარების მასტიმულირებელი ფაქტორი

პაატა გიორგაშვილი
დავით ჭელიძე
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

XX

*“შთავრობას იმისთანა წყობილება უნდა ჰქონდეს,
რომ ერთის გზით თავისი ხალხის მეურნეობის ნამდვილს,
უტყუარს და აუცილებელ საჭიროებას დღემუდამ გრძნობდეს
და მეორეს გზით-მზად იყოს ფულით, ცოდნით, რჩევით
დაუყოვნებლივ შემწეობა მიაშველოს იქ მანც,
საცა კერძო პირთა შეძლება ვერ გაწვდება”*

წმინდა ილია მართალი

XXI საუკუნის განვლილი ათწლეულის განმავლობაში მსოფლიოში განვითარებული მოვლენების ფონზე ცალსახად იკვეთება “გლობალისტთა” გააქტიურების და თითქმის ყოვლისმომცველი ფინანსური კრიზისის ანგარიშგასაწევი და მტკივნეული ტენდენციები. აღნიშნული მოვლენები ნებისმიერი საზოგადოების შესწავლის საგანს უნდა წარმოადგენდეს. ხოლო მცირერიცხოვანი და მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობაში მყოფი ქვეყნ(ებ)ისათვის მათი კომპლექსური ანალიზი უმნიშვნელოვანეს ეროვნულ-სახემწიფოებრივ მიმართულებად უნდა მიიჩნეოდეს. აქედან გამომდინარე, ქართული სოფლის, როგორც ქვეყნის თვითმყოფადობის უმნიშვნელოვანესი გარანტის პრობლემათა სიღრმისეული კვლევა და

დაძლევის გზების ძიება მეტად აქტუალურ საკითხთა კატეგორია წარმოადგენს.

იმ ფაქტის გათვალისწინებით რომ საქართველოში სადღეისოდ აღარ ფუნქციონირებს სოფლის მეურნეობის საკითხთა შემსწავლელი მრავალი (მათ შორის სამეცნიერო-კვლევითი) დაწესებულება, დარგში შექმნილი სიტუაციის განხილვისათვის ჩვენს მიერ ინფორმაცია ძირითადად საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის პუბლიკაციებიდანაა აღებული. მიუხედავად ამისა, აღნიშნულ წყაროზე დაყრდნობით შედგენილი და ქვემოთმოყვანილი ცხრილებით წარმოდგენილი მონაცემები ჩვენი აზრით გარკვეულ წარმოდგენას გვექმნიან საქართველოს სოფლის მეურნეობაში შექმნილი მდგომარეობის შესახებ.

**საქართველოს სოფლის მოსახლეობის რიზონება და სოფლის მეურნეობის მიერ წარმოებული პროდუქციის
ხვედრითი წილი მშპ-ის სტრუქტურაში**

ცხრილი №1

წელი	სოფლის მოსახლეობა (ათასი კაცი)	სოფლის მოსახლეობა პროცენტობით მთელ მოსახლეობასთან	სოფლის მეურნეობის, მეტყვეობის, ნადირობის და თევზჭერის ხვედრითი წილი მთლიანი შიდა პროდუქტის სტრუქტურაში
2006	2 091	47,5	12,8
2007	2 086	47,5	10,7
2008	2 078	47,4	9,4
2009	2 076	47,3	9,4
2010	2 086	47,0	8,4
2011	2 098	46,9	—

ცხრილი შედგენილია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სტატისტიკური პუბლიკაციის “საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2010”, თბილისი 2011 წ. მონაცემებზე დაყრდნობით გვ. 17.

როგორც ცხრილ №1-ში არსებული მონაცემებიდან ვრწმუნდებით 2006-დან 2011-წლამდე საქართველოს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის რიცხოვნება უმნიშვნელო, (7000 ათასით), მაგრამ ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა. თუმცა მისი ზვედრითი წილი ქვეყნის მოსახლეობის საერთო რიცხოვნებაში 0,6 პროცენტული ერთეულით შემცირდა, რაც ზოგადად დადებით მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ, რადგან ქვეყნის მოსახლეობის საერთო რიცხოვნების ზრდაზე მიგვანიშნებს.

სამწუხაროდ განსხვავებული ტენდენცია იკვეთება სა-სოფლო-სამეურნეო სექტორში წარმოებული პროდუქციის დინამიკის თვალსაზრისით. 2006-10 წლებში დარგში წარმოებული პროდუქციის ზვედრითი წილი მთლიან შიდა

პროდუქტთან მიმართებაში 4,4%-ით არის შემცირებული. სიტუაციას კიდევ უფრო ამძიმებს ის ფაქტი, რომ ქვეყნის მოსახლეობის საერთო რიცხოვნების თითქმის ნახევარი, (47,5–46,9%) ზვედრითი წილის მქონე, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ, 2006 წლისათვის წარმოებული მთლიანი შიდა პროდუქტის ისედაც მცირე, მხოლოდ 12,8%-ს ტოლი პროდუქცია, 2010 წლისათვის 8,4%-მდე არის შემცირებული, რაც დარგის დაბალ მწარმოებლურობას და ნაკლებეფექტურობას ცხადყოფს.

შემოაღნიშნულის პარალელურად საქართველოს სოფლის მეურნეობაში შექმნილი სიტუაციის სიმძიმეზე ასევე მიგვანიშნებს ქვემოთმოყვანილ ცხრილ №2-ით წარმოდგენილი მონაცემები.

ძირითადი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოება მოსახლეობის ერთ სულზე

ცხრილი №2

დასახელება (ზომის ერთეული)	2006	2007	2008	2009	2010
ხორბალი (კგ)	16	18	18	12	11
სიმინდი (კგ)	49	68	75	66	32
კარტოფილი (კგ)	38	52	44	49	51
ბოსტნეული (კგ)	41	43	38	37	39
ხილი (კგ)	35	52	36	41	28
ყურძენი (კგ)	37	52	40	34	27
ხორცი (კგ)	19	17	13	12	13
რძე (კგ)	138	143	146	124	132
კვერცხი (ცალი)	52	100	100	97	100

2 ცხრილი შედგენილია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სტატისტიკური პუბლიკაციის “საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2010”, თბილისი 2011 წ. მონაცემებზე დაყრდნობით გვ. 18.

როგორც ცხრილიდან ვრწმუნდებით 2006-2010 წლებში ქვეყნის მოსახლეობის ერთ სულზე რიგი დასახელების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტის წარმოება შემცირების ტენდენციით ხასიათდებოდა. აღნიშნულ პერიოდში ქვეყნის ყოველ მოსახლეზე წარმოებული ხორბლის ოდენობა 31,25%-ით; სიმინდის 34,69%-ით; ბოსტნეულის 4,88%-ით; ხილის 20,0%-ით; ყურძნის 27,03%-ით; ხორცის 31,58%-ით, ხოლო რძის 4.35%-ით არის შემცირებული. ამ არასასურველი დინამიკის ფონზე, მეტად დადებით მოვლენას წარმოადგენს კარტოფილის და კვერცხის წარმოების მაჩვენებლების 34,21 და 75,43 პროცენტული ერთეულით ზრდის ტენდენცია.

2006-2010 წლებში ქვეყანაში უმნიშვნელოვანესი სახეობების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების შემცირების გამოწვევ მიზეზთა შორის განსაკუთრებულ ყურადღებას ქვემოთმოყვანილ ცხრილებში №3 და №4-ი ასახული ტენდენციები იმსახურებენ.

როგორც №2 და №3 ცხრილებით წარმოდგენილი მონაცემებიდან ვრწმუნდებით, 2006 წლიდან 2011 წლამდე ქვეყნის მოსახლეობის ყოველ სულზე წარმოებული ხორბლის ოდენობის 31,25%-ით შემცირება, სხვა მიზეზებთან ერთად აღნიშნული კულტურის ნათესი ფართობების 14,82%-ით შემცირებით იყო გამოწვეული. სამწუხაროდ, ანალოგიური ტენდენციით ხასიათდება სხვა ისეთი ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობების დინამიკა, როგორიცაა სიმინდი და ბოსტნეული. საანგარიში პერიოდში მათი ნათესი ფართობები, 15.88% და 17.45% პროცენტული ერთეულით არის შემცირებული. აღნიშნას იმსახურებს ის ფაქტი, რომ 2006-10 წლებში არ შემცირებულა ლობიოს ნათესი ფართობები, 2010 წლისათვის ამ კულტურის ნათესი ფართობების მაჩვენებელი სრულად ემთხვევა 2006 წლის მონაცემს.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების საშემოდგომო და საგაზაფხულო ნათესი ფართობები
ყველა კატეგორიის მეურნეობაში

ცხრილი №3.

	2006	2007	2008	2009	2010
ნათესი ფართობები სულ (ათასი ჰექტარი)	330,0	297,2	329,3	308,3	275,3
მათ შორის:					
ხორბალი	58,7	45,4	48,6	57,5	50,0
შიმინდი	129,1	125,5	146,2	130,1	108,6
ლობიო	7,2	6,7	7,3	5,5	7,2
კარტოფილი	23,5	21,5	24,0	18,0	21,2
ბოსტნეული	29,7	32,0	27,3	23,7	24,4

ცხრილი შედგენილია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სტატისტიკური პუბლიკაციის “საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2010”, თბილისი 2011 წ. მონაცემებზე დაყრდნობით გვ. 31; 35; 36; 37; 39; 40.

უაღრესად საყურადღებოა აღნიშნულ პერიოდში კარტოფილის წარმოების და ნათესი ფართობების ურთიერთშედარებითი დინამიკა. საქმე ისაა, რომ 2010 წლისათვის კარტოფილის ნათესი ფართობების, 2006 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 9,79%-ით შემცირების მიუხედავად, აღნიშნული კულტურის წარმოების მაჩვენებელი ქვეყნის მოსახლეობის ერთ სულზე 34,21%-ით არის გაზრდილი. რაც უაღრესად დადებით ფაქტს წარმოადგენს რადგან კარტოფილის მოსავლიანობის ზრდის პოზიტიურ ტენდენციას ცხადყოფს.

2006-10 წლებში სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობების პარალელურად, ასევე შემცირების ტენდენციით ხასიათდება ქვეყანაში პირუტყვის სულადობის მაჩვენებლები (იხ. ცხრილი №4). კერძოდ, 2010 წლისათვის 2006 წელთან შედარებით მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სულადობა 2,86%-ით; ღორის 67,95%-ით, ხოლო ცხვრის 14,35%-ით მცირდება. განსხვავებული მდგომარეობაა ფრინველის რიცხოვნების თვალსაზრისით, 2010 წლისათვის ქვეყანაში ფრინველის რიცხოვნება 2006 წელთან შედარებით 20,75%-ით არის გაზრდილი.

პირუტყვის და ფრინველის სულადობა ყველა კატეგორიის მეურნეობებში
(წლის ბოლოსათვის, ათასი სული/ფრთა)

ცხრილი №4.

დასახელება (ზომის ერთეული)	2006	2007	2008	2009	2010
მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი (ათასი სული)	1080,3	1048,5	1045,5	1014,7	1049,4
ღორი	343,5	109,9	86,3	135,2	110,1
ცხვარი	696,8	711,0	690,0	602,3	596,8
ფრინველი (ათასი ფრთა)	5400,7	6149,7	6682,3	6674,8	6521,5

ცხრილი შედგენილია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სტატისტიკური პუბლიკაციის “საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2010”, თბილისი 2011 წ. მონაცემებზე დაყრდნობით გვ. 61.

2006-10 წლებში ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების ზემოაღნიშნულ ტენდენციებს, ერთი შეხედვით სრულიად ლოგიკურად უნდა გამოეწვია ამ პროდუქტების იმპორტის ზრდა. თუმცა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, აღნიშნულ პერიოდში ქვეყანაში ძირითადი სახეობების საკვები პროდუქტების იმპორტი (გარდა ხორცისა) მნიშვნელოვანი

ზრდით არ ხასიათდება. რაც გარკვეულწილად დადებით მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ რადგან მისი არსებობით მძლავრი იმპულსი არ ეძლევა ქვეყნის საგადასახდელო ბალანსის უარყოფითი სალდოს კიდევ უფრო მაღალი ტემპით ზრდის ტენდენციას. თუმცა ამის მიუხედავად სიტუაციის დეტალური ანალიზი ქვეყანაში არსებულ უარესად მძიმე მდგომარეობაზე მიგვანიშნებს (იხ. ჩხრილი №5).

საბაღასახალო, აუდიტისა და აღრიცხვის ტექნოლოგიები

ქვეყნის მოსახლეობისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის სასურსათო პროდუქტის ცალკეული სახეობების ბალანსი
(რესურსები და გამოყენება)

ცხრილი №5.

დასახელება/მაჩვენებლები	ზომის ერთეული	2006	2007	2008	2009	2010
ზორბალი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	70	75	80	54	48
იმპორტი	—”—	798	788	613	624	797
ექსპორტი	—”—	38	27	14	16	36
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-760	-761	-599	-608	-761
მოხმარება ერთ სულზე (ფქვილის სახით)	კგ. წელიწადში	112	110	112	109	108
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	98,21	100,0	97,32	96,43
სიმინდი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	217	296	328	291	141
იმპორტი	—”—	42	16	16	32	16
ექსპორტი	—”—	28	17	7	5	10
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-14	+1	-9	-27	-6
მოხმარება ერთ სულზე (ფქვილის სახით)	კგ. წელიწადში	29	26	31	33	18
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	89,65	106,9	113,8	62,07
კარტოფილი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	169	229	193	217	229
იმპორტი	—”—	24	52	32	18	2
ექსპორტი	—”—	1	-	-	1	8
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-23	-52	-32	-17	+6
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	44	47	48	44	44
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	106,82	109,1	100,0	100,0
ბოსტნეული	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	180	190	165	170	176
იმპორტი	—”—	52	64	58	59	67
ექსპორტი	—”—	3	2	5	5	14
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-49	-62	-53	-54	-53
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	55	58	59	53	51
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	105,45	107,27	96,36	92,73
ყურძენი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	162	227	176	150	121
იმპორტი	—”—	6	8	2	1	2
ექსპორტი	—”—	24	24	28	25	32
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	+18	+16	+26	+24	+30
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	37	36	35	33	31
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	97,3	94,59	89,19	83,78
ხორცი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	83,3	73	57,3	54,3	56,4
იმპორტი	—”—	32,1	53,3	62,1	61,9	61,9
ექსპორტი	—”—	0,9	1,2	0,8	0,2	0,7
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-30,2	-52,1	-61,3	-61,7	-61,2
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	26	28	27	25,5	27
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	107,69	103,85	98,08	103,85
რძე და რძის პროდუქტები	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	606	625	695	551	588
იმპორტი	—”—	136	77	51	50	48
ექსპორტი	—”—	2	1	2	1	6
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-134	-76	-49	-49	-42
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	162	155	162	131	137
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	95,68	100,0	80,86	84,57
კვერცხი	ათასი ტონა					
ადგილობრივი წარმოება	—”—	249	438	438	431	445
იმპორტი	—”—	45	-	22	11	10
ექსპორტი	—”—	-	-	1	16	-
იმპორტ-ექსპორტის საღდო	—”—	-45	-	-21	+5	-10
მოხმარება ერთ სულზე	კგ. წელიწადში	60	85	91	90	97
მოხმარება ერთ სულზე წელიწადში, 2006=100%	%	100,0	141,67	151,67	150,0	161,67

როგორც ცხრილ №5-ში მოყვანილი მონაცემებიდან ვრწმუნდებით, 2006-10 წლებში ქვეყნის მოსახლეობის ყოველ სულზე მოხმარებული სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი სასოფლო-სამეურნეო, ანუ კვების პროდუქტების მაჩვენებლები შემცირების მეტად მტკივნეული ტენდენციით ხასიათდება. კერძოდ ქვეყნის თითოეული მოსახლის მიერ ფქვილის სახით მოხმარებული ხორბლის ოდენობა 3,57%-ით; სიმინდის 37,93%-ით; ბოსტნეულის 7,27%-ით; ყურძენის 16,22%-ით, ხოლო რძისა და რძის პროდუქტების 15,43%-ით არის შემცირებული.

მეტად სპეციფიური სიტუაციაა შექმნილი ხორცის მოხმარების თვალსაზრისით. საქმე ისაა, რომ 2006-დან 2010 წლამდე ქვეყნის მოსახლეობის ყოველ სულზე ხორცის მოხმარება 3,67%-ით არის გაზრდილი. რაც არალოგიკურად შეიძლება მივიჩნიოთ რადგან, იმ სიტუაციაში როდესაც მოსახლეობა ამცირებს თითქმის ყველა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი კვების პროდუქტის მოხმარებას, ძნელი წარმოსადგენია ზრდიდეს ისეთი ძვირადღირებული პროდუქტის მოხმარებას როგორცაა ხორცი და ხორც-პროდუქტები.

ექსპერტთა მოსაზრების თანახმად შექმნილ სიტუაციას განპირობებდა ქვეყნის სამომხმარებლო ბაზრზე შექმნილი მეტად რეალობა. კერძოდ, 2006-დან 2011 წლამდე, ქვეყანაში თითქმის ყველა სახეობის საკვებ პროდუქტზე ფასების მნიშვნელოვანმა ზრდამ, ფასების ის ახალი სტრუქტურა ჩამოაყალიბა, რომლის პირობებშიც ნაკლებად კალორიული ბოსტნეულის ფასი მნიშვნელოვნად დაუახლოვდა შედარებით მაღალკალორიული იაფფასიანი იმპორტირებული ხორცის ფასს. რამაც მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობის მხრიდან რიგი საკვები პროდუქტების მოხმარების შეზღუდვის ხარჯზე, მათი შედარებით ნაკლებად გაძვირებული იაფფასიანი იმპორტირებული ხორცით ჩანაცვლება გამოიწვია. ექსპერტთა აღნიშნულ მოსაზრებას ადასტურებს აღნიშნულ პერიოდში ქვეყანაში ხორცის იმპორტის 32,1 ათასი ტონიდან, 61,9 ათას ტონამდე, ანუ 92,83%-ით ზრდის მაჩვენებელი. ამასთან ერთად იაფფასიანი ხორც-პროდუქტების იმპორტის მოცულობის პრაქტიკულმა გაორმაგებამ არაკონკურენტული გარემო შეუქმნა ხორცის ადგილობრივ წარმოებას, რის შედეგად საგრძნობლად, 83,3 ათასი ტონიდან 56,4 ათას ტონამდე შემცირდა ქვეყანაში ხორცის წარმოება, რამაც კიდევ უფრო გაზარდა ქვეყნის საგადასახდელო ბალანსის უარყოფითი საღდო და გაართულა სასურსათო უსაფრთხოების მდგომარეობა.

2006-10 წლებში საქართველოს სოფლის მეურნეობაში განვითარებულ ზემოაღნიშნულ მტკივნეულ მოვლენათა ფონზე გამონაკლის წარმოადგენს კარტოფილის და კვერცხის წარმოების ზრდის გამოკვეთილი ტენდენციები. აღნიშნულ პერიოდში ქვეყანაში კარტოფილის წარმოების საერთო ოდენობის 169 ათასი ტონიდან, 229 ათას ტონამდე ანუ 35,5%-ით, ხოლო კვერცხის 196 ათასი ტონით ანუ 78,71%-ით ზრდამ საანალიზო პერიოდში 45 ათასი ტონიდან 10 ათას ტონამდე, ანუ 77,77%-ით შეამცირა ქვეყანაში იმპორტირებული კვერცხის ოდენობა. ხოლო კარტოფილის იმპორტი 24 ათასი ტონიდან 2 ათას ტონამდე, ანუ 91,67%-ით შემცირდა. ამასთან ერთად განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს ამავე პერიოდში კარტოფილის ექსპორტის მაჩვენებლის 7 ათასი ტონით ზრდის დადებითი ტენდენცია.

მოსახლეობის ერთ სულზე კარტოფილის და კვერცხის წარმოების მაჩვენებლების ზრდის მიუხედავად, მოსახლეობის სასურსათო უზრუნველყოფის თვალსაზრისით ქვეყანაში შექმნილი სიტუაციის სიმძიმეს ცხადყოფს ცხრილში №6 არსებული მონაცემები.

როგორც ცხრილ №6-დან ვრწმუნდებით საქართველოს ყოველი მოქალაქე 2006-10 წლებში მოიხმარდა გაცილებით ნაკლებ ბოსტნეულს, ხორცს და რძის პროდუქტს ვიდრე სხვა 14 ქვეყნის (მათ შორის შვიდი ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკის) მოქალაქეები. გამონაკლის წარმოადგენდა პური და პურპროდუქტები, რომელთა მოხმარება საქართველოს მოსახლეობის ყოველ სულზე საგრძნობლად აღემატებოდა აშშ-ს, გერმანიის, იაპონიის, უნგრეთის, ფინეთის და ბელორუსიის ანალოგიურ მაჩვენებლებს.

ზემოაღნიშნულ გარემოებათა ლოგიკურ შედეგს წარმოადგენს ქვეყანაში შექმნილი სიტუაცია რომლის სიმძიმეზე ექსპერტთა ის შეფასებები მიგვანიშნებენ რომელთა თანახმად: -"2010 წელს მოსახლეობა საშუალოდ დღიურად 2790 კილოკალორიას მოიხმარდა, რაც 2004 წლის მაჩვენებელთან შედარებით 6,3%-ით ნაკლებია. საქართველოს მოსახლეობის თითქმის ნახევარი დღეში მოიხმარს საერთაშორისო სტანდარტებით (მსოფლიო სასურსათო პროგრამა -WFP) საქართველოსათვის რეკომენდირებულ მინიმალურ 2100 კილოკალორიაზე ნაკლებს, ხოლო 25%-ი დღიურად 1600 კილოკალორიაზე ნაკლებს, რაც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება აბსოლუტურ მინიმუმს 1800 კილოკალორიას. ამასთან, რეკომენდირებული

**ძირითადი სახეობის საკვები პროდუქტების მოხმარება ქვეყნის მოსახლეობის ერთ სულზე წელიწადში
კილოგრამებში**

ცხრილი №6.

ქვეყნები	პური და პურპროდუქტები*				ბოსტნეული				ხილი				ხორცი და ხორცპროდუქტები*				რძე და რძის პროდუქტები			
	2006	2007	2008	2009	06	07	08	09	06	07	08	09	06	07	08	09	06	07	08	09
აშშ	92	93	93	-	122	128	-	-	119	116	110	-	119	119	117	-	273	272	270	-
გერმანია	92	95	93	-	100	98	96	-	132	129	123	-	86	89	88	-	444	446	442	-
იაპონია	94	94	91	-	95	95	94	-	57	60	-	-	46	46	-	-	92	93	86	-
პოლონეთი	117	114	112	111	109	115	115	116	54	41	55	56	70	73	71	71	276	277	282	291
უნგრეთი	92	88	89	88	120	118	120	117	91	77	89	92	63	61	59	59	189	189	184	177
ფინეთი	79	80	80	80	75	79	-	-	91	95	-	-	72	74	74	73	403	393	405	410
ჩეხეთი	98	105	96	-	81	83	83	-	88	85	89	-	81	82	80	-	342	342	352	-
აზერბაიჯანი	181	178	168	164	181	170	157	151	69	61	53	62	22	24	23	32	173	176	178	224
ბელორუსია	94	93	91	88	136	140	145	148	60	59	60	61	68	71	76	78	257	253	237	228
მოლდოვა	136	119	123	119	132	76	99	106	39	28	41	35	38	36	32	30	177	175	155	169
რუსეთი	121	121	120	119	90	94	100	103	48	51	54	56	54	57	61	61	238	241	243	246
სასომხეთი	126	119	115	111	273	317	324	324	90	83	102	112	32	39	49	42	188	190	194	178
კრაინა	120	116	115	112	127	118	129	137	35	42	44	46	42	46	51	50	235	225	214	212
საქართველო	112	110	112	109	55	58	59	53	-	-	-	-	26	28	27	25,5	162	155	162	131
ყირგიზეთი	131	131	130	135	148	147	146	151	43	39	31	30	36	35	36	39	210	209	209	213

წყაროები:

www.gks.ru/bgb/reg/b11_44; საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, სტატისტიკური პუბლიკაციის “საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2010”, თბილისი 2011 წ. *პური და პურპროდუქტების გადაანგარიშებულია ფქვილზე; ხორცი და ხორცპროდუქტები გადაანგარიშებულია ხორცზე.

ნორმებისაგან მკვეთრად განსხვავდება კვების სტრუქტურა¹

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში შექმნილი უმძიმესი მდგომარეობა ექსპერტთა მოსაზრების თანახმად განპირობებულია: —“ულტრალიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკის გატარებით, რის შედეგადაც მივიღეთ დაუხვეწავი კანონმდებლობა, არაპროფესიონალური კადრები, ენერგოშემცველებზე გაუმართლებლად მაღალი მონოპოლიური ფასები, პესტიციდებითა და ქიმიკატებით ვაჭრობაში არსებული განუკითხაობა, შემოტანილი თესლის ხარისხის უკონტროლოება, დაბალტექნოლოგიური მიწათმოქმედება, არაეფექტური საერთაშორისო დახმარება.”²

¹ “საქართველოს აგროსასურსათო სექტორის განვითარების სტრატეგია 2013 - 2020 წ.წ. გავაძლიეროთ სოფელი და დავეძლიოთ სიღარიბე” თბილისი 2011 წ. [http://www.fed.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20\(1\).pdf](http://www.fed.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20(1).pdf)

² “საქართველოს აგროსასურსათო სექტორის განვითარების სტრატეგია 2013 - 2020 წ.წ. გავაძლიეროთ სოფელი და დავეძლიოთ სიღარიბე” თბილისი 2011 წ. [http://www.fed.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20\(1\).pdf](http://www.fed.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20(1).pdf)

ქვეყნის სოფლის მეურნეობაში შექმნილი სიტუაცია წლების განმავლობაში წარმოადგენდა სხვადასხვა დონეებზე განხილვისა და მსჯელობის საგანს. არსებულ პრობლემათა დაძლევისათვის იქმნებოდა და ფართო საზოგადოებისათვის ცნობილი ხდებოდა სახელისუფლებო, სამეცნიერო თუ საექსპერტო წრეებში შემუშავებული რეკომენდაციები, სამოქმედო გეგმები, პროგრამები და კონცეფციები, რომელთა ფორმატში შემუშავებულ მნიშვნელოვან და ანგარიშგასაწევ მოსაზრებათა შორის, ჩვენი აზრით განსაკუთრებულ ყურადღებას სასოფლო-სამეურნეო სექტორის ინდუსტრიალიზაციის მიმართულება მოითხოვს.

როგორც ცნობილია, ენერგომატარებლებზე, შხამ-ქიმიკატებზე, ვეტერინალურ მომსახურებასა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებისათვის საჭირო სხვა საქონელსა და მომსახურებაზე სამომხმარებლო ფასების მნიშვნელოვანმა ზრდამ, ქვეყანაში არსებული დაბალი გადახდისუნარიანი მოთხოვნის პირობებში, სამეწარმეო ინტერესი დაუკარგა ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობებში, მცირე სასაქონლო პარტიებით წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების, ახლომდებარე რაიონულ ცენტრებსა და ქალაქებში ტრანსპორტირება-რე-

ალიზების ტრადიციულად არსებულ და კარგად დამკვიდრებულ მეთოდებს.

სადღეისოდ მცირე საწარმოო პოტენციალის მქონე ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობებში ასევე მცირე სასაქონლო პარტიებით წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია, ვერ უზრუნველყოფს მისი წარმოების, ტრანსპორტირებისა და რეალიზების პროცესთან დაკავშირებულ ხარჯებს. იქმნება სიტუაცია რომლის პირობებშიც ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობებში შექმნილი პროდუქცია კარგავს ქვეყნის სამომხმარებლო ბაზრებზე მოხვედრის ეკონომიკურ მოტივაციას. ამდენად მოქმედების ეფექტს კარგავს “ერთობლივი მოთხოვნით”, “ერთობლივი მიწოდების” პროცესის სტიმულირების უმნიშვნელოვანესი საბაზრო პრინციპი. აღნიშნული ფაქტორების (განსაკუთრებით წარმოების მცირე მასშტაბების) ზემოქმედების შედეგად ქვეყნის სამომხმარებლო ბაზრებზე შედარებით მაღალ სარეალიზაციო ფასებში მოხვედრილი ადგილობრივი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტები ვერ უძლებენ დიდი სასაქონლო პარტიებით იმპორტირებულ უცხოურ ანალოგებთან კონკურენციას. რაც ქვეყნის სამომხმარებლო ბაზრებიდან მათ განდევნას და ამ ბაზრებზე იმპორტირებული პროდუქტების დამკვიდრებას განაპირობებს. შედეგად: “საქართველოს სასოფლო წარმოება სულ ურო იღებს ნატურალური მეურნეობის ხასიათს: შინამეურნეობის მიერ წარმოებული პროდუქციის მხოლოდ 18% იღებს სასაქონლო სახეს.”¹ სიტუაციას მნიშვნელოვნად ამძიმებს ქვეყანაში წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ტრადიციული (რუსული) ბაზრებიდან გამოდევნის, სხვა ქვეყნებში ნაკლები ცნობადობის, მალფუჭებადი ხასიათით და რიგი სხვა მიზეზებით განპირობებული რეალობა. რაც, უახლოეს მომავალში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე გადახდისუნარიანი მოთხოვნის ზრდის არსებობის ნაკლებად სავარაუდო რეალობის პირობებში პრაქტიკულად შეუძლებელს ხდის, რეალიზაციის ზრდის მეშვეობით მათი წარმოების ზრდის სტიმულირების საბაზრო მექანიზმის ამოქმედებას.

აქედან გამომდინარე აბსოლუტურად ცხადია სადღეისოდ რაოდენ მნიშვნელოვანია ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგის, როგორც სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე გადახდისუნარიანი მოთხოვნის მასტიმულირებელი

ფაქტორის, გააქტიურების აუცილებლობა. აღნიშნულს ადასტურებს მარავალი ქართველი ეკონომისტის მოსაზრება რომელის თანახმად: —“ადგილობრივი და ახლომდებარე საბაზრო სეგმენტის გასაჯერებლად, ფართოდ უნდა განვითარდეს . . . საკონსერვო მრეწველობა”.² აღნიშნულ მოსაზრებას კიდევ უფრო დამაჯერებელს ხდის ის ფაქტი, რომ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობა საქართველოს ეკონომიკის ტრადიციულ და უახლოეს ისტორიულ წარსულში ერთ-ერთ განვითარებულ დარგს წარმოადგენდა. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ქვეყნის სოფლის მეურნეობაში არსებული პრობლემების დაძლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობის წინაშე არსებულ პრობლემათა სიღრმისეული კვლევა, კერძოდ მათი იდენტიფიკაცია, ანალიზი და დაძლევის გზების ძიება.

როგორც ცნობილია ეკონომიკის ნებისმიერი დარგის განვითარება შეუძლებელია ქვეყნის საბიუჯეტო და სამეწარმეო ინტერესებთან ჰარმონიზებული, მოქნილი და ეფექტური საგადასახადო კანონმდებლობის გარეშე. აღნიშვნას იმსახურებს ის ფაქტი, რომ სოფლის მეურნეობის სტიმულირების დატვირთვის მატარებელი საკანონმდებლო ნორმების თვალსაზრისით, 2011 წლის პირველი იანვრიდან ამოქმედებული საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, ბევრად პროგრესულ დოკუმენტს წარმოადგენს ვიდრე მანამდე არსებული (1997 და 2004 წლებში მიღებული) საგადასახადო კოდექსები.

საქმე ისაა, რომ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების სტიმულირებისათვის მოქმედი საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს ისეთ მნიშვნელოვან ნორმებსა და დებულებებს რომელთა თანახმადაც:

—საშემოსავლო გადასახადისაგან თავისუფლდება:

სასოფლო სამეურნეო წარმოებაში დასაქმებული პირ(ებ)ის მიერ საქართველოში წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის პირველადი (გადამამუშავებელი) სახით რეალიზაციის შედეგად მიღებული შემოსავალი, თუ მისი წლიური ოდენობა არ აღემატება 200000 ლარს. (82-ე მუხლის პირველი ნაწილის “ლ” ქვეპუნქტი);

ზემოაღნიშნული პირ(ებ)ის მიერ, სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების შესასრულებლად დაქირავებული მუშა-ხელისათვის გადახდილი, ხელფასი.

²“საქართველოს ეკონომიკა” რ. ასათიანის რედაქტორობით, თბ. ამომცემლობა “სიანლე” 2012 წ. გვ 126

¹ “საქართველოს აგროსასურსათო სექტორის განვითარების სტრატეგია 2013 - 2020 წ.წ. გავაძლიეროთ სოფელი და დავძლიოთ სიღარიბე” თბილისი 2011 წ. [http://www.fdg.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20\(1\).pdf](http://www.fdg.ge/admin/PDF/FD_AgroStrategy%2025.11.2011_Final%20(1).pdf)

(82-ე მუხლის პირველი ნაწილის “ც” ქვეპუნქტი);
—მოგების გადასახადისაგან თავისუფლება;

იურიდიული პირ(ებ)ის მიერ, საქართველოში წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის პირველადი (გადამუშავებელი) სახით მიწოდებით მიღებული მოგება, თუ ამ საქმიანობიდან მიღებული წლიური შემოსავალი არ აღემატება 200000 ლარს. (99-ე მუხლის პირველი ნაწილის “ე” ქვეპუნქტი);

სასოფლო-სამეურნეო სფეროში დასაქმებული იურიდიული პირების მოგების ის ნაწილი რომელიც რეინვესტირებული იქნება სასოფლო-სამეურნეო სფეროში (99-ე მუხლის პირველი ნაწილის “ვ” ქვეპუნქტი);

—ჩათვლის უფლების გარეშე დამატებული ღირებულების გადასახადისაგან თავისუფლება;

სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში დასაქმებული პირის მიერ სოფლის მეურნეობის პროდუქციის (გარდა კვერცხისა) პირველადი სახით მიწოდება. (168-ე მუხლის პირველი ნაწილის “ჟ” ქვეპუნქტი);

საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებულ ჩამონათვალში არსებული სასოფლო-სამეურნეო პესტიციდების, აგროქიმიკატების, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სათესი და სარგავი მასალების იმპორტი. (168-ე მუხლის პირველი ნაწილის “პ” ქვეპუნქტი);

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის და მათი მწარმოებლების მიმართ საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული ზემოაღნიშნული შეღავათები ჩვენი აზრით დარგის მასტიმულირებელ, მაგრამ არასაკმარის ნორმებად უნდა იქნენ მიჩნეულნი. აქედან გამომდინარე, სოფლის მეურნეობის უფრო ეფექტური სტიმულირებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია აღნიშნული დოკუმენტის ცალკეული დებულებების გარკვეული კორექტირება.

როგორც ავლნიშნეთ საქართველო საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის პირველი ნაწილის “პ” ქვეპუნქტით დამატებული ღირებულების გადასახადიდან თავისუფლება ქვეყნის ტერიტორიაზე პესტიციდების, აგროქიმიკატების, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სათესი და სარგავი მასალების მხოლოდ იმპორტი. აქედან გამომდინარე დამატებული ღირებულების გადასახადით დაბეგვრას ექვემდებარება, აღნიშნული საქონლის იმპორტის შემდგომი, ანუ უშუალო მომხარებლებზე მიწოდება. რაც გარდა იმისა, რომ ზრდის მათ ღირებულებას, არათანაბარ პირობებში აყენებს მომხმარებელთა ცალკეულ კატეგორიებს.

საქმე ისაა, რომ ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ნორმის მოქმედების პირობებში მეწარმე სუბიექტები

რომლებსაც გააჩნიათ ფინანსური შესაძლებლობა თვითონ განახორციელონ პესტიციდების, აგროქიმიკატების, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სათესი და სარგავი მასალების იმპორტი, აღნიშნულ საქონელს დამატებული ღირებულების გადასახადის გადაუხდელოდ, ანუ მნიშვნელოვნად დაბალ ფასებში იღებენ. ხოლო სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული პირები, (ძირითადად გლეხური მეურნეობები), რომლებსაც არ გააჩნიათ შესაძლებლობა თვითონ განახორციელონ მათთვის საჭირო ზემოაღნიშნული საქონლის იმპორტი, ამ საქონელს დამატებული ღირებულების გადასახადით დაბეგვრილი სახით იღებენ. ამდენად, აღნიშნული საკანონმდებლო ნორმის მოქმედების პირობებში, სასოფლო-სამეურნეო სფეროში დასაქმებული, ფინანსურად ის ძლიერი წარმომადგენლები რომლებიც თვითონ ახორციელებენ საიმპორტო ოპერაციებს ზემოაღნიშნულ საქონელს, 18%-ით იაფად იძენენ, ვიდრე მსგავსი ფინანსური შესაძლებლობის არ მქონე სასოფლო-სამეურნეო სექტორის სხვა (მცირე ფინანსური შესაძლებლობის მქონე) წარმომადგენლები. რაც სასოფლო-სამეურნეო სფეროში არაკონკურენტული სამეწარმეო გარემოს გამოიწვევ და ამდენად დარგის განვითარების ხელშეშლელ მიზეზად უნდა იქნეს მიჩნეული.

შექმნილი სიტაციის დაძლევის და ზოგადად სასოფლო-სამეურნეო სფეროს სტიმულირებისათვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია დამატებული ღირებულების გადასახადისაგან განთავისუფლეს ზემოაღნიშნული საქონლის როგორც იმპორტი ისე ქვეყნის შიგნით იმპორტის შემდგომი მიწოდება. რისთვისაც საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის პირველი ნაწილის “პ” ქვეპუნქტი ჩამოყალიბებული უნდა იქნეს შემდეგი რედაქციით: —“საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული ნუსხის მიხედვით სასოფლო-სამეურნეო პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სათესი და სარგავი მასალების იმპორტი და/ან მიწოდება”.

სასოფლო-სამეურნეო სფეროს სტიმულირების თვალსაზრისით განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს 2012 წლის მარტში საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილში “ფ” ქვეპუნქტის სახით შეტანილი დამატება რომლიც მეტად ხელსაყრელ საგადასახადო რეჟიმს უწევს, ქვეყანაში წარმოებულ და ჯერ კიდევ პირველადი სახით არსებულ სასოფლო-სამეურნეო (გარდა კვერცხისა) პროდუქციის ვაჭრობით, ტრანსპორტირებით და შენახვა-დისტრიბუციით დასაქმებულ პირებს. აღნიშნული დებულებით მათ უფლება ეძლევათ უკან

დაიბრუნონ ან სხვა გადასახადებში ჩაითვალონ საქმიანობის პროცესში დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით გადახდილი თანხები. თუ რამდენად შეესაბამება მსგავსი შეღავათის მხოლოდ საქართველოში წარმოებულ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებზე დაწესება ქვეყნის მიერ მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში აღებულ ვალდებულებებს ეს ცალკე განხილვის საგანს წარმოადგენს და მასზე ამჯერად არ შევჩერდებით.

ასევე მსჯელობის საგანს წარმოადგენს აღნიშნული შეღავათის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის არა მწარმოებელ არამედ მხოლოდ, ვაჭრობით, ტრანსპორტირებით და შენახვა-დისტრიბუციით დაკავებულ პირებზე გავრცელების ლოგიკურობა. თუმცა, თუ მხედველობაში მივიღებთ დამატებული ღირებულების გადასახადის ჩათვლის მექანიზმის სპეციფიურ თავისებურებებს და ადმინისტრირების სირთულეს, მოცემულ ეტაპზე მისი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებლებზე გავრცელება არ მიგვაჩნია მიზანშეწონილად.

ჩვენი აზრით აღნიშნულ საგადასახადო ნორმასთან დაკავშირებულ სადღეისო მსჯელობის საგანს მისი მოქმედების არიალის გაფართოება უნდა წარმოადგენდეს. აღნიშნულის გათვალისწინებით სავსებით შესაძლებელად მიგვაჩნია ზემოაღნიშნული ნორმის მოქმედების არიალის გაფართოვება და მისი გავრცელება არა მხოლოდ პირველადი სახით არსებულ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ვაჭრობით-დისტრიბუციით დაკავებულ, არამედ ქვეყნის სოფლის მეურნეობაში (მათ შორის გადამამუშავებელ მრეწველობაში) წარმოებული ნებისმიერი პროდუქციის ვაჭრობით, ტრანსპორტირებით და შენახვა-დისტრიბუციით დაკავებულ პირებზე.

შემოთავაზებული მოსაზრების ლოგიკურობას ადასტურებს ის ფაქტი, რომ საგადასახადო კოდექსის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის “ქ” ქვეპუნქტით ჩათვლის უფლებით დამატებული ღირებულების გადასახადისაგან განთავისუფლების ამგვარი რეჟიმი ვრცელდება საქართველოს ბინადარი მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ღორის, ბატკნის და თხის ხორცის სამრეწველო გადამამუშავების შედეგად მიღებული პროდუქციისა და ყველით ვაჭრობით, ტრანსპორტირებით და შენახვა-დისტრიბუციით დაკავებულ პირებზე. საგადასახადო კოდექსის ზემოაღნიშნული დებულებებით გათვალისწინებული მეტად ხელსაყრელი საგადასახადო რეჟიმის მხოლოდ მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ღორის, ბატკნის და თხის ხორცის გადამამუშავების შედეგად მიღებული პროდუქტით და ყველით ვაჭრობით,

ტრანსპორტირებით და შენახვა-დისტრიბუციით დაკავებულ პირებზე გავრცელება არ მიგვაჩნია საკმარისად.

ქვეყნის სოფლის მეურნეობის წინაშე არსებულ პრობლემათა დაძლევისათვის, დამატებული ღირებულების გადასახადისაგან განთავისუფლების აღნიშნული რეჟიმი სასურველია გავრცელდეს ქვეყანაში (მათ შორის გადამამუშავებელ მრეწველობაში) წარმოებული ნებისმიერი სახეობის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ვაჭრობის, ტრანსპორტირებისა და შენახვა-დისტრიბუციის პროცესთან დაკავშირებულ ოპერაციებზე. რისთვისაც შესაბამისი შესწორება უნდა შევიდეს საქართველოს საგადასახადო კოდექსში. კერძოდ დოკუმენტის 168-ე მუხლის მე-4 ნაწილის “ფ” და “ქ” ქვეპუნქტები უნდა გაერთიანდეს ერთ ქვეპუნქტად, რომლის ტექსტი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით: —“საქართველოში წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის და მისი (მათ შორის საქართველოში წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის და ბინადარი ცხოველებისაგან მიღებული პროდუქტის) სამრეწველო გადამამუშავების შედეგად წარმოებული საქონლის მიწოდება, გარდა ამ მუხლის პირველი ნაწილის “ჟ” ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა”.

როგორც ცნობილია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგის, ისევე როგორც წარმოების ნებისმიერი სფეროს გამართული ფუნქციონირება შეუძლებელია საწარმოო დანახარჯების ეფექტური სისტემის არსებობის გარეშე. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებულ დატვირთვას იძენს საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 105-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილის იმ დებულებების მოქმედების პირობებში რომელთა თანახმად მეწარმის: —“ერთობლივი შემოსავლიდან გამოიქვითება ყველა ხარჯი, რომელიც დაკავშირებულია მის მიღებასთან”. ამასთან ერთად გამოიქვითვას დაქვემდებარებული: —“ყველა ხასრჯი დოკუმენტურად უნდა იყოს დადასტურებული”.

აქედან გამომდინარე აბსოლუტურად ცხადია რაოდენ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მეწარმე სუბიექტებისათვის გაწეული ხარჯების დოკუმენტურად დადასტურებას. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებულ დატვირთვას იძენს სამეწარმეო პრაქტიკაში არსებული იმ საშიშროებების პირობებში, როდესაც მაკონტროლებელ ორგანოებს მეწარმე(ებ) ის ხარჯების დოკუმენტალურად დადასტურებულად არ მიჩნევის მოტივით შესაძლებლობა ეძლევათ მნიშვნელოვანი ფინანსური სანქციები დააკისრონ მათ.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მალეფუჭებადი ხასიათს და რიგი სხვა სპეციფიური თავისებურებების პირობებში ზემოაღნიშნული საშიშროების აღბათობა კიდევ უფრო იზრდება. რაც აბსოლუტურად ცხადყოფს რაოდენ მნიშვნელოვანია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგის საწარმოებისათვის ნედლეულის დანაკარგების ზღვრული ოდენობის, პროდუქციის გამოსავლიანობის და წარმოების პროცესთან დაკავშირებული სხვა იმ ნორმების დადგენა, რომელებიც მაკონტროლებელი ორგანოების მიერ დოკუმენტალურად დადასტურებული იქნებიან მიჩნეულნი.

აღნიშნულ საკითხი წლების მანძილზე პრობლემას წარმოადგენდა მეწარმეთა აბსოლუტური უმრავლესობისათვის. გამონაკლის წარმოადგენდნენ ბუნებრივი გაზის, ნავთობპროდუქტების, მარცვლეულის და ელექტროენერგიის სფეროს (ანუ მაღალ დონეზე ლობირების შესაძლებლობის მქონე) მეწარმეები, რადგან ამ დარგებისათვის ბუნებრივი და ტექნოლოგიური დანაკარგების ნორმები საქართველოს მთავრობის დადგენილებებით რეგულირდებოდა.

მეტად საყურადღებო და მრავალსმეტყველია ის ფაქტი, რომ პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობა, ქვეყანაში საგადასახადო კანონმდებლობის ამოქმედებიდან (1993 წელი) ცხრამეტი წლის შემდგომ გახდა შესაძლებელი. კერძოდ 2012 წლის თებერვალში – „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის მიერ მომსახურების გაწევისათვის საფასურებისა და მათი განაკვეთების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 30 მარტის №96 დადგენილებაში შეტანილი დამატებით: – „ბუნებრივი/საწარმოო დანაკარგების მაქსიმალური ზღვრული ოდენობების, საქონლის გამოსავლიანობისა და საწარმოო პროცესთან დაკავშირებული სხვა ტექნიკური ნორმების დადგენა“ შემოსავლების სამსახურის პრეროგატივად და ფასიანი მომსახურების კატეგორიად იქნა მიჩნეული. აღნიშნული ფაქტი მეტად დაგვიანებულ მაგრამ უდაოდ დადებით მოვლენად, თუმცა პრობლემის გადაჭრის რეალურ ბერკეტად მიჩნევის თვალსაზრისით საკმაოდ საკამათო საკითხად უნდა იქნეს მიჩნეული.

საქმე ისაა, რომ აღნიშნული დებულებით ქვეყანაში მოქმედ მეწარმე სუბიექტებს მხოლოდ 5000 ლარის გადახდის შემდგომ ეძლევათ შესაძლებლობა მიიღონ მათთვის საჭირო ერთ კონკრეტულ პროდუქციაზე ბუნებრივი და ტექნოლოგიური დანაკარგების დამადასტურებელი ის დოკუმენტი რომელიც მათ თავიდან ააცილებთ საგადასახადო შემოწმებების

პროცესში მოსალოდნელ პრობლემებს. ამდენად სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელ საწარმოებს, რომლებიც აწარმოებენ დაუშვად ათი დასახელების პროდუქციას, მეტ-ნაკლებად სტაბილური საგადასახადო გარემოს შექმნისათვის 50000 ლარის გადახდა მოუწევთ. ხოლო იმ შემთხვევაში თუ აღნიშნული საწარმოები გააფართოვებენ წარმოებული პროდუქციის ასორტიმენტს, განახორციელებენ ტექნიკურ გადაიარაღებას, ან სრულყოფენ ტექნოლოგიურ პროცესებს, მათ ახლად ათვისებული, ახალ მოწყობილობა-დანადგარებზე, ან ახალი ტექნოლოგიური პროცესების გამოყენებით წარმოებული პროდუქციისათვის, ზემოაღნიშნული ნორმების განახლება და საკმაოდ სოლიდური ფინანსური სახსრების დამატებით გაღება მოუხდებათ. შექმნილი სიტუაცია ჩვენი აზრით ეწინააღმდეგება სამეწარმეო საქმიანობის მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობის სტიმულირების მოთხოვნებს.

ამასთან ერთად თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ სასოფლო-სამეურნეო (მათ შორის გადამამუშავებელი) სფეროს სტიმულურებისათვის საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 99-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტი, სოფლის მეურნეობაში რეინვესტირებული თანხების ოდენობით მეწარმეთა დასაბეგრი მოგების შემცირებას ითვალისწინებს, ცხადია რა კურიოზულ ფაქტთან გვაქვს საქმე. რადგან საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 30 მარტის №96 დადგენილება ანუ კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი სასოფლო-სამეურნეო სფეროში დასაქმებულ მეწარმეებს, ახალი პროდუქციის ან ტექნოლოგიების ათვისება-დანერგვის, ანუ რეინვესტირების შედეგად შექმნილი ახალი რეალობის დასაბუთებისათვის საკმაოდ სოლიდურ ფინანსურ ვალდებულებებს უწესებს, რითაც პრინციპულად ეწინააღმდეგება საკანონმდებლო აქტით, კერძოდ საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ ზემოაღნიშნულ ნორმას.

სიტუაციას კიდევ უფრო ამძიმებს ის გარემოება, რომ აღნიშნული ხელს უწყობს არაკონკურენტული სამეწარმეო გარემოს ფორმირების პროცესს. საქმე ისაა, რომ ფინანსურად ძლიერი სამეწარმეო სტრუქტურები რომლებსაც გააჩნიათ შესაძლებლობა, თანხის გადახდის გზით მოიპოვონ საგადასახადო შემოწმებებისათვის დამახასიათებელი გართულებებიდან თავის დაღწევის გარანტიის მატარებელი ზემოაღნიშნული დოკუმენტები, პარტნიორებისა და ბანკების მიერ განხილვიან ნაკლები რისკის მატარებელ და აქედან გამომდინარე მნიშვნელოვანი

უპირატესობის მქონე პარტნიორებად. რაც კიდევ უფრო აართულებს დარგში ახლი მეწარმე სუბიექტების დამკვიდრების და კონკურენტული გარემოს ფორმირების პროცესს.

შექმნილი სიტუაციის დაძლევისათვის ჩვენს აზრით შესწორება უნდა იქნეს შეტანილი საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 30 მარტის №96 დადგენილებაში. კერძოდ დადგენილების მე-11 მუხლით გათვალისწინებული, მომსახურების საფასურის გადახდისაგან განთავისუფლებულ სტრუქტურათა ჩამონათვალს “ი” ქვეპუნქტის სახით უნდა დაემატოს ფრაზა: –”სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგის საწარმოები”. თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ ამავე დადგენილების მე-11 მუხლის “თ” ქვეპუნქტით აღნიშნული მომსახურების საფასურის გადახდისაგან განთავისუფლებულია ისეთი მძალური ფინანსური სტრუქტურა როგორიცაა საქართველოს ეროვნული ბანკი, შემოთავაზებული შესწორება არ უნდა წარმოადგენდეს კამათის საგანს. მით უმეტეს, რომ მისი ამოქმედება ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ხარვეზის აღმოფხვრის პარალელურად, დამატებით იმპულსს მისცემს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგის განვითარებას.

Tax legislation as means for stimulating agricultural development

SUMMARY

Analysis of current state of agriculture in the country is carried out on the basis of data from the National Statistic Office of Georgia. Namely by looking at the dynamics of the share agricultural products occupied in the GDP during the recent period; production dynamics of basic agricultural products per capita, area of arable land, dynamics of livestock and fowl.

Based on the balance analysis of vital agricultural products and of the negative trend of year-over-year decrease in consumption (in kilogram) per capita, promotion of agricultural industry can be considered as means of overcoming of existing issues. Recommendations are provided regarding the provisions of tax code regulating business environment crucial for the stimulation of aforementioned field.